

Bydgoszcz, 29.05.2024

Dr hab. Ewelina Bocshe-Kopczyńska, prof. uczelni

dziedzina: sztuki

dyscyplina: sztuki muzyczne

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

RECENZJA

dorobku artystycznego, naukowego i działalności organizacyjnej oraz dzieła artystycznego **Pana dr Jarosława Chacińskiego** w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki muzyczne

Zleceniodawca recenzji

Senat Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, (uchwała nr 25/2024 w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuk muzycznych wszczętego na wniosek dra Jarosława Chacińskiego, działając na podstawie art. 221 ust. 5 w zw. z art. 178 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.), po zapoznaniu się z dokumentacją sprawy, w dniu 26.02.2024 r. powołał mnie na recenzenta.

Zawartość dokumentacji

Do przekazanej przez Senat Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w/w uchwały została dołączona następująca dokumentacja:

1. Uchwała nr 25/2024 z dnia 26 lutego 2024 roku Senatu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu drowi Jarosławowi Chacińskiemu
2. Wniosek o przygotowanie recenzji w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego sztuki w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne dr Jarosławowi Chacińskiemu, skierowany dnia 18.03.2024 roku przez Sekretarza Komisji Habilitacyjnej prof. dr hab. Aleksandrę Grucza-Rogalską
3. dokumentacja złożona przez Habilitanta na nośniku pendrive:
 - a) dzieło artystyczne, na które składają się dwa projekty:

- 1) Autorski projekt edukacyjno-artystyczny – „Poznajemy własną i inne kultury poprzez muzykę chóralną” (z przesłanym dodatkowo przez Habilitanta nagraniem DVD)
- 2) Międzynarodowy projekt badawczo-naukowy: „Muzyka czterech kultur”. Eksperymentalny projekt nauczania muzyki (program autorski) w szkołach w Polsce, Niemczech i na Ukrainie. Prowadzony w latach 2010-2012 oraz 2018-2019

b) dokumentacja dorobku:

Część I:

1. Pisma przewodnie oraz dane personalne dra Jarosława Chacińskiego
 - 1.1. Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
 - 1.2. Dane wnioskodawcy
 - 1.3. Uwierzytelniona kopia dyplomu uzyskania stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki
 - 1.4. Opinie:
 - 1.4.1. Prof. dr. Jürgena Oberschmidta – Institut für Kunst, Music und Medien
 - 1.4.2. Doc. Mgr et MgA. Marka Valášek’a – Faculty of Education, Department of Music Education, Charles University
2. Autoreferat w języku polskim z opisem dzieła artystycznego
3. Wykaz osiągnięć artystycznych, naukowych i dydaktycznych

Część II

1. Wykaz opublikowanych monografii naukowych
2. Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych
3. Wykaz członkostwa w redakcjach naukowych monografii
4. Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych
5. Wykaz osiągnięć projektowych, konstrukcyjnych, technologicznych
6. Wykaz publicznych realizacji dzieł artystycznych
7. Wykaz wystąpień na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych
8. Wykaz udziału w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji
9. Wykaz uczestnictwa w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów
10. Wykaz członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach
11. Wykaz staży w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru

12. Wykaz członkostwa w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach
13. Wykaz recenzowanych prac naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopiśmie międzynarodowych
14. Wykaz uczestnictwa w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych
15. Wykaz udziału w zespołach badawczych
16. Wykaz uczestnictwa w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny
17. Wykaz udziałów w pracach jury
18. Wykaz wykonanych ekspertyz lub innych opracowań wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców
19. Wykaz udziału w zespołach eksperckich lub konkursowych
20. Wykaz projektów artystycznych realizowanych ze środowiskami pozaartystycznymi

Część III

Dokumentacja w postaci skanów: nagród, zaświadczeń i dyplomów.

Podstawowe informacje o Habilitancie

Pan dr Jarosław Chaciński jest absolwentem Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie (1987r.) oraz Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku (1990r.), na których to Uczelniach ukończył wydziały wychowania muzycznego. W 1996 roku uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej: „Pomiar skuteczności kształcenia nauczyciela muzyki w zakresie akompaniamentu do piosenki szkolnej”. Promotorem przewodni doktorskiego był prof. dr hab. Bolesław Niemierko, natomiast recenzentami prof. dr hab. Elżbieta Kilińska i prof. dr hab. Krzysztof Kruszewski oraz prof. dr hab. Lech Mokrzecki. W 2000 roku dr Jarosław Chaciński w Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie ukończył Podyplomowe Studia Teorii Muzyki.

Od 1989 r. Jarosław Chaciński jest pedagogiem Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku (wcześniej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku, Pomorskiej Akademii Pedagogicznej i Akademii Pomorskiej w Słupsku), gdzie w 2002 roku został powołany na stanowisko kierownika Zakładu Dydaktyki Muzyki, a gdzie kolejno pełnił też funkcje: kierownika Zakładu Edukacji Artystyczno-Estetycznej (2000-2002), zastępcy dyrektora Instytutu Muzyki (2005-2010 i 2012-2016), pełniącego obowiązki dyrektora Instytutu Muzyki (2010-2012), kierownika Studiów Podyplomowych „Sztuka” (2000-2005), kierownika Studiów Podyplomowych „Wiedza o kulturze” (2002-2003), członka Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku (1999-2002) oraz członka Senatu Akademii Pomorskiej w Słupsku (2005-2008). Z dniem 1 października 2020 roku dr Jarosław Chaciński został powołany przez J.M. Rektora Uniwersytetu

Pomorskiego w Słupsku na stanowisko Kierownika Katedry Sztuki Muzycznej. Od 2020 roku jest również członkiem Sekcji Pedagogiki Sztuki, Komitetu Nauk Pedagogicznych i Polskiej Akademii Nauk.

Ocena dorobku artystycznego

Analiza dokumentów załączonych do *Wniosku* o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz informacji przedstawionych przez Kandydata w *Autoreferacie* pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że Pan dr Jarosław Chaciński od wielu lat prowadzi aktywną i wieloaspektową działalność artystyczną, edukacyjną, naukową, dydaktyczną i organizacyjną. Elementem wspólnym dla podejmowanych różnorodnych działań jest zainteresowanie zagadnieniem wielo- i międzykulturowości. Problematykę tę udaje się Kandydatowi poznawać i zgłębiać wielopłaszczyznowo i wielokierunkowo. Przedstawiona bogata działalność artystyczna stanowi dopełnienie systematycznej i wnikliwej pracy naukowej, dydaktycznej i edukacyjnej we wskazanym obszarze. Wieloletnia nauka, studia oraz praca w charakterze wokalisty przygotowały Pana dra Jarosława Chacińskiego do prowadzenia chórów i zespołów wokalnych, które to zadanie z powodzeniem udaje się realizować. Na przestrzeni wielu lat pracy dydaktycznej w Pomorskim Uniwersytecie w Słupsku (wcześniej WSP w Słupsku), Kandydat współpracował z **Akademickim Chórem WSP „Juventus Cantans”**, z którym przygotowywał i wykonywał koncerty muzyki religijnej różnych epok, ale także założył i prowadził studencki **Chór Kameralny „Carpe Diem”**, z którym realizował polskie dzieła renesansowe, barokowe i współczesne oraz muzykę musicalową i Negro Spirituals. Z powołanym przez siebie zespołem koncertował w Niemczech podczas finału „Europejskiego tygodnia chóralnego”, co dzisiaj z perspektywy czasu wydaje się być przyczynkiem do zainteresowania się problematyką wielokulturowości europejskiej. Następnie, z powodu podjęcia studiów podyplomowych w zakresie Teorii Muzyki i zintensyfikowania pracy naukowej, Kandydat zawiesił działania chórmistrzowskie, by po latach, z zapleczem szerokich doświadczeń teoretycznych, wrócić do dyrygowania i koncertowania. Tym razem działania chóralne, skoncentrowane na tematyce wielokulturowości, rozwija dr Jarosław Chaciński we współpracy z **Ukraińsko-Polskim Chórem Kameralnym**, z którym prezentuje i nagrywa utwory poznane i dobrane w kontekście swoich międzykulturowych zainteresowań. W ostatnim czasie zrealizowano:

- Koncert „Gramy i śpiewamy dla Ukrainy” (część chóralna): Ukraińskie pieśni ludowe w opracowaniu na chór żeński (Słupsk, 18.05.2022, godz. 18.00)
- Koncert świąteczny – najpiękniejsze kolędy i pieśni Bożonarodzeniowe z całego świata (część wykonana przez Ukraińsko-Polski Chór Kameralny)
- Z kolędą i w karnawale (część chóralna): Kolędy ukraińskie w oprac. na chór mieszany
- Koncert z cyklu Muzyczne wieczory w Kościele Ewangelickim, Muzyka sakralna ze Wschodu i Zachodu (część chóralna) (z: Chór „Juventus Cantans” oraz Ukraińsko-Polski Chór Kameralny)

- Koncert uświetniający obchody Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku: Opracowania pieśni ludowych (z: Polsko-Ukraiński Chór Kameralny, 02.06.23. godz.11.30)

Po dokonaniu oceny dorobku artystycznego Pana dra Jarosława Chacińskiego stwierdzam, że stanowi on twórczy wkład w rozwój dziedziny sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne i w mojej ocenie spełnia kryteria związane z samodzielnym prowadzeniem pracy artystycznej i wymagania stawiane kandydatom starającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w tym zakresie.

Ocena dorobku naukowego

Wykazany, niezwykle bogaty i różnobarwny dorobek naukowy Kandydata, ukazuje dra Jarosława Chacińskiego jako poszukującego i dociekliwego naukowca, oddanego bez reszty swojej pasji. Widoczna w działaniu potrzeba poszerzenia horyzontów poznawczych oraz doskonalenia warsztatu badawczego, szczególnie w obszarach zainteresowań, ukierunkowała Kandydata w obszarze analizy i interpretacji dzieła muzycznego. Ostatecznie, przebyte studia w zakresie prowadzenia zespołów chóralnych i podyplomowe studia z teorii muzyki, a także pedagogika, jako dyscyplina doktoratu i powiązana z nią subdyscyplina: pedagogika muzyki, ukształtowały osobę gotową do wszechstronnego zajmowania się badaniem i opisywaniem zakresu obejmującego:

- **teorię muzyki** z opisem dzieła muzycznego rozpatrywanego w różnych kontekstach, z uwzględnieniem przemianach historycznych, korelacji z innymi sztukami, estetyką, filozofią muzyki oraz psychologią muzycznego rozwoju człowieka, artysty i kompozytora,
- **pedagogikę muzyki** jako wykorzystanie teorii i repertuaru w szkolnych programach nauczania,
- **psychologię muzyki**, w aspekcie zrozumienia rozwoju muzycznego młodego człowieka i jego zdolności,
- **prowadzenie zespołów chóralnych** z wnikliwą analizą struktury dzieła muzycznego oraz umiejętnością odczytywania intencji kompozytorskich.

Zaangażowana postawa Kandydata skutkowałą coraz intensywniejszymi i różnorodnymi formami działania. Dr Jarosław Chaciński **aktywnie uczestniczył w krajowych i międzynarodowych konferencjach**, w trakcie których wygłaszał referaty, a których na przestrzeni 25 lat (1998r.-2023r.) wykazał 66. Wśród nich znaczące miejsce zajmują:

- Międzynarodowa konferencja naukowa: *Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти у контексті європейської інтеграції. Теоретичне і методичне засади розвитку освіти артистичної в контексті європейської інтеграції* Sumy (Ukraina), 30.06-02.07.2004, wygłoszony referat: **Polsko-ukraińskie akcenty międzykulturowej edukacji muzycznej**,
- Międzynarodowa konferencja naukowa: *Europa wspólnotą narodów. Edukacja międzykulturowa na przestrzeni wieków XIX-XXI*, Wrocław-Brzeg 01-

02.12.2004, Uniwersytet Wrocławski, wygłoszony referat: *Sztuka – tożsamość – międzykulturowość – edukacja*,

- Międzynarodowa konferencja naukowa: *Wychowanie estetyczne dziś, w czterdziestą rocznicę śmierci Herberta Reada*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 29-28.05.2009, wygłoszony referat: *Sztuka i edukacja muzyczna w międzykulturowej refleksji nad pamięcią historyczną, etnicznością i wartością artystyczną*,
- II Міжнародна наукова конференція: *Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції*, 28-30 вересня 2010 року, м. Суми, wygłoszony referat plenarny: *Kultury muzyczne czterech narodów” jako temat dla międzykulturowego, wychowawczo-dydaktycznego programu w szkole ogólnokształcącej*,
- III Konwencja Pedagogiki Muzyki – Cechy – Aksjologia – Systematyka *Third Convention on Music Pedagogy. Characteristics – Axiology – Systematics. Systematyka i pragmatyka pedagogiki muzyki. Systematics and Pragmatics of Music Pedagogy*, Akademia Muzyczna im. St. Moniuszki w Gdańsku, Gdańsk 22-23.05.2015, wygłoszony referat plenarny: *Kulturowa tożsamość pedagogiki muzyki i jej edukacyjne konsekwencje*,
- Inauguracyjna Konferencja Naukowa Sekcji Pedagogiki Sztuki Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk: *Sztuka w trudnych czasach, 16.01.2021, „Patos” dzieła muzycznego czy popkulturowa „trywializacja”?*, wygłoszony referat plenarny: *Pytanie o kształt pedagogiki muzyki w narracji historycznej*,
- Konferencja doktorantów: *Teoretyczne i praktyczne inspiracje dla edukacji muzycznej*, Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Muzyki, Rzeszów 16-18.11.2022, wygłoszony referat: *Ars inter Culturas w przestrzeni dialogu artystycznego w Europie Środkowo-Wschodniej*.

Przedstawione wybrane konferencje, w których uczestniczył Habilitant oraz tematyka wygłoszonych referatów jednoznacznie pokazują niezwykle szerokie i wnikliwe podejście do wybranego obszaru zainteresowań naukowych. Wielokierunkowa znajomość zagadnień i ogromne doświadczenie z całą pewnością budują profesjonalizm, jakże potrzebny w prowadzeniu rozważań i badań.

Dr Jarosław Chaciński uczestniczył w ogólnopolskich oraz międzynarodowych konferencjach naukowych w charakterze **prowadzącego obrady**, ale również był **członkiem komitetów organizacyjnych, współorganizatorem i organizatorem** naukowych wydarzeń w kraju i za granicą. Wybrane przykłady:

- 19th EAS Conference, ISME European Regional Conference, Music in Schools: Teaching and Learning Processes, Akademia Muzyczna im. St. Moniuszki w Gdańsku, Gdańsk 18-21.05.2011, *Intercultural teaching of music at school as a form of dialogue and meeting of youth from neighboring countries: Poland, Germany and Ukraine - a report from own research project (wygłoszenie referatu, prowadzenie sekcji naukowej w języku niemieckim)*,

- Konference se zahraniční účastí, Teorie a praxe hudební výchovy III, Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, Praga 14-15.11.2013, *Ars inter Culturas* medialny partner konferencji), *Autorská koncepce hudebního mezikulturního vzdělávacího programu* (**wygłoszenie referatu, członek komitetu organizacyjnego**),
- Międzynarodowa konferencja naukowa – Pedagogika muzyczna w kontynuacji i przełomie: historyczne perspektywy i aktualne odniesienia w europejskim kontekście. *Music Pedagogics in continuity & breakthrough: historical prospects & references in European context*, Akademia Pomorska w Słupsku (**organizacja, kierownictwo naukowe, prowadzenie obrad plenarnych, wygłoszenie referatu plenarnego**), Słupsk, 16-18.10.2014,
- Międzynarodowa konferencja – Polska i Ukraina – przestrzenie kulturowe i artystyczne, Akademia Pomorska w Słupsku, 10-11.05.2018, *Młodzież szkolna poznaje kulturę muzyczną swojego sąsiada – raport z badań polsko – ukraińskich* (**wygłoszenie referatu plenarnego, główny organizator i kierownik naukowy konferencji**),
- Międzykulturowa Konferencja Pedagogiki Sztuki „Edukacja przez sztukę dla pokoju”, Uniwersytet Pomorski w Słupsku, Ustka 25-28.09.2023, *Idea pokoju w muzyce i koncepcjach muzyczno-pedagogicznych – pomiędzy wiarą w utopię a instrumentalizacją* (**współorganizator, wygłoszenie referatu**).

Na podstawie wymienionych wydarzeń naukowych i różnorodnego udziału w nich dra Jarosława Chacińskiego, stwierdzić należy fakt wielkiego zaangażowania Habilitanta w prowadzeniu działalności naukowej, a tym samym konsekwencji i uporu w docieraniu do wyznaczonych celów.

Kolejnym obszarem naukowej aktywności Kandydata było **inicjowanie projektów międzynarodowych**, zdominowanych zagadnieniem muzycznej edukacji wielo- i międzykulturowej. Ten wielowątkowy i niezwykle ciekawy nurt sztuki i edukacji przedstawił Kandydat jako dzieło artystyczne, które omówione zostanie w dalszej części recenzji.

Równolegle do omówionego obszaru zainteresowań, znaczącą część działań naukowych Kandydata obejmuje także **problematyka badań empirycznych, teoretycznych i przeglądowych oraz pomiar i praktyczne rozwiązania metodyczne w zakresie diagnostyki edukacyjnej**. Dr Jarosław Chaciński prowadził prace nad możliwością zastosowania pomiaru dydaktycznego w osiągnięciach uzyskiwanych przez uczniów podczas realizacji przedmiotu muzyka. Włączył się również do dyskusji podczas licznych konferencji naukowych, podejmujących rozważania nad miejscem edukacji muzycznej w polskiej szkole. Przygotował, wygłosił i opublikował kilkadziesiąt referatów oraz opracował rozdziały w monografiach tematycznych w zakresie edukacji muzycznej, których szczegółowy wykaz znajduje się w dołączonej dokumentacji. Przewodniczył dyskusjom i debatom metodyków i nauczycieli, a także prowadził warsztaty muzyczno-metodyczne.

Innym terenem zainteresowań naukowych dra Jarosława Chacińskiego były **dyskursy pedagogiczne na temat sztuki, w tym muzyki w edukacji formalnej i pozaformalnej**,

ujętych jako aktualnie rozwijane koncepcje oraz omówienia historyczne. Kandydat uczestniczył aktywnie w konferencjach dotyczących problematyki relacji mistrz-uczeń (wykaz w dokumentacji) oraz aksjologicznej i kulturowej przestrzeni pedagogiki muzyki (wykaz w dokumentacji). Możliwość udziału w konferencjach i seminariach organizowanych przez Zakład Pedagogiki Kultury UMCS w Lublinie, pozwoliło Panu Jarosławowi Chacińskiemu zgłębić temat niemieckich tradycji edukacji kulturalnej oraz wpływów kulturowo-estetycznego środowiska, w tym dzieci i młodzieży, na ich postawy muzyczne. Intensywnie prowadzone poszukiwania i obserwacje wciąż zwiększały obszar zainteresowania, który z czasem poszerzył Habilitant o **animację kultury muzycznej** z realizacją społecznych działań artystycznych, stanowiących ważną funkcję w upowszechnianiu wartości estetycznych, etycznych i humanistycznych.

Kolejnym, bardzo szerokim tematycznie obszarem dociekań naukowych Kandydata była **pedagogika muzyki z jej kulturową tożsamością**, odzwierciedleniami w praktyce edukacji muzycznej oraz dziełami muzycznymi związanymi bezpośrednio z tymi procesami. Dla jeszcze głębszego i pełniejszego zrozumienia zagadnień pedagogiki muzyki, traktowanej jako teorii i edukacji muzycznej w jej praktycznym ujęciu, dr Jarosław Chaciński postanowił rozszerzyć o doświadczenia w tym zakresie zdobyte w krajach europejskich i dokonać porównań:

- z ośrodkami obszaru niemieckojęzycznego - kierunkami muzycznymi i muzyczno-pedagogicznymi w Wyższych Szkołach Muzycznych i Uniwersytetach w Niemczech i Austrii (Wyższa Szkoła Muzyczna w Kolonii, Uniwersytet Sztuk w Berlinie czy Wyższa Szkoła Muzyczna w Weimarze)
- z krajami Grupy Wyszehradzkiej - kierunkami muzyczno-pedagogicznymi Uniwersytetów z Czech, Słowacji i Węgier (Uniwersytet Masaryka w Brnie, Uniwersytet Karola w Pradze, Zachodnio-Czeski Uniwersytet w Pilźnie)
- z Ukrainą - kierunkami muzycznymi i muzyczno-pedagogicznymi w Akademiach Muzycznych i Uniwersytetach w Ukrainie (Wołyński Uniwersytet im. Łesi Ukrainki, Narodowa Akademia Muzyczna im. Mykoły Łysenki we Lwowie)

Współpraca z wymienionymi ośrodkami (szczegółowy wykaz z bogatymi opisami zamieścił Kandydat w Autoreferacie i dokumentacji) zaowocowała nie tylko możliwością szerokiego i wielowątkowego poznania zagadnienia wielokulturowości, ale także skutkowałą imponującą liczbą zorganizowanych wydarzeń: konferencji, wykładów, warsztatów, seminariów, koncertów, konkursów, projektów naukowych i naukowo-artystycznych, zarówno w Polsce, jak i w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej, których dr Jarosław Chaciński był organizatorem, dyrektorem, prowadzącym i jurorem. Wynikiem działań dydaktyczno-badawczych były również wydawane w Polsce i innych krajach Europy artykuły, referaty i monografie zbiorowe, w których powierzano Kandydatowi funkcje **autora, redaktora i recenzenta**. Okres współpracy z wymienionymi ośrodkami zaowocował powołaniem dra Jarosława Chacińskiego na **członka rad naukowych i międzynarodowych towarzystw**, wśród których wymienić należy: Radę Naukową Towarzystwa Naukowego im. Kestenberga, Międzynarodową Grupę roboczą ds. pedagogiki muzyki w krajach Europy Środkowej i Wschodniej – ArGeSüd, Redakcję czasopisma naukowego „Paedagogia musica” wydawanego przez Zachodnio-Czeski Uniwersytet w Pilźnie, Grupę Naukową Visegrad Music Team, Zespół Ekspertki realizujący Seminarium

Wyszehradzkie, a od 2009 roku Wyszehradzkie Konferencje Doktoranckie pt. „Praktyka Edukacji Muzycznej”.

Międzynarodowa współpraca z uczelniami wyższymi, dała Habilitantowi możliwość przeprowadzenia ze studentami zajęć z niektórych przedmiotów, konsultacji prac magisterskich, brania udziału w pracach jury, uczestnictwa w konkursach prac słuchaczy studiów doktoranckich (w Ukrainie), prowadzenia badań w zakresie osiągnięć uczniowskich w perspektywie porównawczej, w tym międzykulturowej, sporządzania przeglądu historycznych i aktualnych koncepcji pedagogiki muzyki w poszczególnych krajach, przyjrzenia się zagadnieniom kształcenia muzycznego studentów oraz realizacji badań nad poczuciem tożsamości kulturowej wśród studentów uczestniczących w programie.

Dr Jarosław Chaciński był wnioskodawcą i beneficjentem trzech prestiżowych grantów naukowych, w zakresie których realizował tematykę pedagogiki artystycznej i edukacji wielokulturowej. W 2005 r. otrzymał **Grant Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej** uzyskany wspólnie z Uniwersytetem w Bremen (partner – Prof. dr hab. Günter Kleinen) na realizację projektu naukowo-warsztatowego, którego zwieńczeniem była międzynarodowa konferencja naukowa połączona z warsztatami muzycznymi pt. *Pokój jako przedmiot artystycznej edukacji międzykulturowej*, odbywająca się w Słupsku, 05.09.2005 r. W 2014 – jako kierownik realizował **Grant Funduszu Wyszehradzkiego**, którego efektem był Międzynarodowy Projekt - *Music Pedagogics in continuity & breakthrough: historical prospects & references in European context. Pedagogika muzyczna w kontynuacji i przełomie: historyczne perspektywy i aktualne odniesienia w europejskim kontekście*. Grant standardowy nr 21410196, współorganizowali partnerzy: Uniwersytet w Preszowie - Słowacja, Uniwersytet Karola w Pradze – Czechy oraz Uniwersytet w Szeged – Węgry. W latach 2019-2021 również w charakterze kierownika, przeprowadził **Grantowi Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (22/WCN/2019/1): Wsparcie czasopism naukowych**, uzyskany na rozwój międzynarodowego czasopisma naukowego „Ars inter Culturas”, którego redaktorem naczelnym był Jarosław Chaciński. Pozycja wpisana została do ujednoliconego wykazu czasopism naukowych z punktacją: 20 p.

Po dokonaniu oceny bardzo bogatego dorobku naukowego Pana dra Jarosława Chacińskiego stwierdzam, że stanowi on twórczy wkład w rozwój dziedziny sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne i w mojej ocenie wypełnia kryteria związane z samodzielnym prowadzeniem pracy naukowej, a tym samym spełnia wymagania stawiane kandydatom starającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w tym zakresie.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego oraz popularyzującego naukę i sztukę

Osiągnięcia dydaktyczne

Pan dr Jarosław Chaciński w swojej karierze dydaktycznej na Uczelni (od 1989 r. bez stopnia naukowego doktora, zaś od 1996 ze stopniem naukowym doktora) pracował kolejno na stanowiskach: asystenta, adiunkta, starszego wykładowcy i ponownie adiunkta. Od początku pracy dydaktycznej w **Uniwersytecie Pomorskim w Słupsku**, (wcześniej Akademii Pomorskiej, Pomorskiej Akademii Pedagogicznej i Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku),

prowadził w Instytucie Muzyki przedmioty, związane z wcześniejszym przygotowaniem muzycznym i zawodowymi kwalifikacjami. Jako nauczyciel emisji głosu, Kandydat realizował również przedmiot „Warsztaty z higieny i emisji głosu” na kierunkach pedagogicznych oraz podyplomowych. Wykłady z tego przedmiotu wygłaszał ponadto na studiach podyplomowych „Logopedia”, prowadzonych na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. W związku z tą działalnością, dr Jarosław Chaciński rozszerzył problematykę nauczania emisji głosu ze studentami edukacji artystycznej w macierzystej Uczelni na zagadnienia dotyczące sztuki mówienia, fonetyki, artystycznej recytacji, ochrony głosu oraz profilaktyki zawodowej nauczycieli i pedagogów.

Prowadzenie w ostatnich latach zintensyfikowanych badań naukowych oraz pogłębianie wiedzy o różnych nurtach pedagogicznych, poskutkowało podjęciem przez Kandydata nowych zadań w postaci przygotowywania i realizacji przedmiotów skorelowanych z problematyką diagnostyki edukacyjnej oraz eksperymentalnymi programami nauczania muzyki w szkolnictwie ogólnokształcącym. W wykazie wykładanych przez dra Jarosława Chacińskiego przedmiotów, prócz wymienionych już i prowadzonych wcześniej, pojawiły się: seminarium dyplomowe i magisterskie, pedagogika, dydaktyka muzyki oraz współczesne nurty edukacji muzycznej. Imponujący dorobek naukowy oraz praktyka pedagogiczna Kandydata, pozwoliły połączyć treści nauczanych przedmiotów w integralną całość i przekazywać studentom wiedzę o teoretyczno-praktycznych podstawach pedagogiki muzyki. Przez lata powstawały pod okiem dra Jarosława Chacińskiego prace dyplomowe i magisterskie (często wyróżniające się) oraz artykuły naukowe, podejmujące szeroką problematykę edukacyjną, realizowaną na zajęciach. Kilka osób spośród słuchaczy i absolwentów dra Chacińskiego, kontynuuje zapoczątkowaną na studiach praktykę prowadzenia badań naukowych w zakresie edukacji, których wyniki prezentowane podczas licznych konferencji naukowych, stanowią przyczynek do wprowadzenia zmian i tworzenia nowego oblicza polskiej szkoły.

W latach 2000-2005 Kandydat był kierownikiem i wykładowcą kilku edycji studiów podyplomowych w zakresie przedmiotów „Sztuka – muzyka z plastyką” oraz „Wiedza o kulturze”, w których brało udział wielu czynnych nauczycieli, chcących doskonalić swój warsztat pedagogiczny i uzupełniać kwalifikacje. Jest autorem i koordynatorem programu dydaktycznego, pn. „Podwójny dyplom”, realizowanego w oparciu o umowy z Uniwersytetami w Chersoniu, Łucku, Żytomierzu, Czerniowcach, Iwano-Frankowsku i Kropywnycku w Ukrainie. Przez kilka semestrów dr Chaciński był opiekunem studentów z Ukrainy, przebywających w Instytucie Muzyki w Słupsku na wymianie semestralnej.

W latach 2001-2009 i w roku akademickim 2016-2017 studenci-dyplomanci (studia I i II stopnia) pod kierunkiem dra Jarosława Chacińskiego przygotowali koncerty dyplomowe, stanowiące jedyną formę artystycznej weryfikacji osiągniętych końcowych efektów kształcenia z prowadzenia zespołów wokalnych.

Dużym sukcesem artystyczno-pedagogicznym Kandydata było przygotowanie do udziału w I Ogólnopolskim wokalnym konkursie dla dyrygentów „Dirigere e cantare” organizowanym w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w dn. 4-

5.01.2018 r., Natalii Markiny, studentki z Charkowskiego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Skovorody, przebywającej na wymianie semestralnej w słupskiej Uczelni.

Osiągnięcia organizacyjne

Od 1989 r. Jarosław Chaciński jest pedagogiem Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku, gdzie pełni różne kierownicze funkcje w jednostkach Wydziału: w Zakładzie Dydaktyki Muzyki, w Zakładzie Edukacji Artystyczno-Estetycznej, w Instytucie Muzyki, na Studiach Podyplomowych „Sztuka” i „Wiedza o kulturze”. Podczas dwóch kadencji: 1999-2002 oraz 2005-2008 był członkiem Senatu Uczelni. Od 1 października 2020 roku Habilitant jest **Kierownikiem Katedry Sztuki Muzycznej**.

Podstawowymi zadaniami Kandydata jako **kierownika jednostek pedagogicznych** Wydziału jest nadzór nad prawidłowym przebiegiem studiów na kierunku, szczególnie w kontekście licznych zmian zapisów w „Prawie o szkolnictwie wyższym i nauce” oraz w zakresie zmieniających się wymagań rynku pracy dla nauczycieli muzyki. Dużym osiągnięciem Habilitanta było **przygotowanie programów studiów**, osobno dla pierwszego i dla drugiego stopnia studiów oraz koordynowanie przebiegu tego procesu. Niezwykle odpowiedzialnymi i pracochłonnymi wyzwaniem w zakresie administracji kierunku było przygotowanie raportów samooceny dla Komisji Akredytacyjnej oraz opracowanie i wdrożenie programów naprawczych w wybranych kryteriach oceny, przez które dr Chaciński przebrnął z sukcesem.

Innym, równie trudnym i wymagającym obszarem dotyczącym budowania i realizacji programu, któremu musi sprostać kierownik jednostki, jest koordynacja pracy zespołu, tworzącego system kształcenia nauczycieli muzyki w aspekcie przygotowania metodycznego, z uwzględnieniem celów, treści i form kontroli osiągania efektów uczenia się oraz sprawowanie nadzoru nad prawidłowym przebiegiem praktyk pedagogicznych. Zarówno w zakresie planowania, jak i koordynacji, współpracy i nadzoru, działania Habilitanta jawią się jako wyważone, kompetentne i profesjonalne, co daje efekt w prawidłowym i sprawnym działaniu Katedry.

Dr Jarosław Chaciński jako koordynator projektu „**Aktywna akademia**” przygotowuje dokumentację związaną z opisem i finansowaniem licznych przedsięwzięć a ponadto osobiście angażuje się w organizację wydarzeń artystycznych.

Jego trudną, odpowiedzialną i wielopłaszczyznową pracę na Uczelni dopełniają obowiązki wynikające z **koordynacji wymiany semestralnej studentów i pilotowania „Programu podwójnego dyplomu”**. Podjęcie się tego zadania jest efektem udziału Habilitanta w licznych konferencjach naukowych, które tworzą i rozwijają cenne kontakty ze środowiskami akademickimi w kraju i poza jego granicami. Wspomniane międzyuczelniane relacje, korzystnie wpływają również na organizację pobytów zagranicznych profesorów wizytujących, które z kolei otwierają kierunek na aktualne trendy europejskiej edukacji muzycznej. Za sprawą dra Jarosława Chacińskiego, wymiana odbywa się również na płaszczyźnie artystycznej i dotyczy udziału polskich chórów w koncertach i wydarzeniach w innych krajach Europy oraz rewizyt różnych zespołów w Polsce.

Znaczącym osiągnięciem Habilitanta jest **organizacja ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji naukowych i warsztatów metodyczno-muzycznych** z udziałem zagranicznych naukowców, pedagogów i zainteresowanej młodzieży. Wydarzenia te, w większości oscylujące wokół tematyki wielokulturowości, jej wymiarów i znaczenia, odbywają się wielopłaszczyznowo z oprawą artystyczną w postaci koncertów i wystaw. Przykładem może być konferencja z 2005 roku: „Pokój jako przedmiot międzykulturowej edukacji artystycznej”, podczas której obok wykładów, prelekcji, koncertów i wystaw, odbyły się tygodniowe warsztaty dla polskiej i niemieckiej młodzieży, prowadzone przez wybitnych niemieckich pedagogów z Uniwersytetu w Bremen. Zakres zajęć dotyczył: interpretacji scenicznej, psychologii muzyki, muzyki i tańców żydowskich oraz muzyki tureckiej. Rola Habilitanta w organizacji i przygotowaniu tych międzynarodowych spotkań była ogromna i dotyczyła spraw zabezpieczenia pobytu gości, rezerwacji sal na wszystkie obrady, warsztaty, koncerty ale też próby, przygotowania sprzętu oraz rozliczeń finansowych. Innymi równie spektakularnymi spotkaniami były: przyjazd w 2006 roku niemieckiej Kameralnej Orkiestry Symfonicznej „Norddeutsche Sinfonietta” do Słupska w ramach jubileuszu 5-lecia partnerskiej współpracy oraz organizacja wyjazdu grupy studentów i wykładowców słupskiego kierunku do Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu im. Łesi Ukrainki w Łucku, gdzie odbył się charytatywny koncert na rzecz rannych żołnierzy podczas wojny w 2014 r. a następnie rewizyta – przyjazd grupy studentów i wykładowców z Łucka do Polski, na wspólny „Koncert na dwa serca”. Często Kandydat podejmuje się również tłumaczenia tekstów w zakresie wykładów, warsztatów i swobodnych rozmów między uczestnikami.

Osiągnięcia popularyzujące naukę i sztukę

Dr Jarosław Chaciński przez okres kilku lat pisał **recenzje koncertów** do miejscowej gazety: „Głos Pomorza”, ale sporadycznie również do innych czasopism, np. „Życia muzycznego”. Opublikował około 30 artykułów, w których relacjonował, oceniał, ale przede wszystkim w szerokim kontekście artystyczno-kulturowym przedstawiał, odbywające się najczęściej w Słupsku wydarzenia. Poprzez pracę dziennikarską stworzył ważną dokumentację działalności Państwowej Orkiestry Kameralnej w Słupsku oraz wykonywanego przez nią repertuaru. Ukazał też przegląd artystów-solistów i zespołów chóralnych przyjeżdżających do Słupska z najczęściej oratoryjno-kantatowymi koncertami. Poprzez swoją działalność, jak sam mówi: „dostarczał szerokiej publiczności komentarza do słuchanej przez nią muzyki w oparciu o swoje rozumienie tej sztuki”.

Habilitant podejmował się również **działalności prelegenckiej**. Często prowadził koncerty kameralne, ale również duże wydarzenia, np. koncert niemieckiej orkiestry kameralnej „Sinfonietta” pod dyrekcją Christiana Gayeda, wykonującej ambitne utwory w różnorodnej stylistyce oraz koncerty wybitnych wykonawców z krajów Grupy Wyszehradzkiej, np. na otwarcie konferencji „Pedagogika muzyczna w kontynuacji i przełomie: historyczne perspektywy i aktualne odniesienia w europejskim kontekście”. Niezwykle wymagającym zadaniem prelegenckim, któremu również sprostał Habilitant, było komentowanie polsko-ukraińskich koncertów, przedstawiających skrajnie różnorodną muzykę: od klasycznej arii Mozarta, przez romantyczne

utwory fortepianowe Chopina, stylizacje pieśni ludowych, do jazzu i rozrywki. Dodatkowym wyzwaniem była potrzeba omawiania utworów w dwóch językach – polskim i ukraińskim.

Koncerty zespołów chóralnych, przygotowanych i prowadzonych przez Kandydata, ale również innych, gościnnie występujących chórów, zazwyczaj opatrzone były słowem wstępnym do muzyki dra Jarosława Chacińskiego, co stanowiło swego rodzaju komentarz do lepszego jej rozumienia.

Habilitant napisał też kilka artykułów o muzyce i edukacji muzycznej, które ukazały się na łamach „Wychowania muzycznego w szkole”, „Życia muzycznego” lub „Poradnika muzycznego” – czasopism popularyzujących ten obszar kultury i działań artystycznych.

Za swoją pracę artystyczną, organizatorską i popularyzatorską dr Jarosław Chaciński był wielokrotnie nagradzany, szczególnie przez władze Uczelni (wykaz nagród znajduje się w Dokumentacji).

Oceniając działalność dydaktyczną, organizacyjną i osiągnięcia popularyzujące muzykę Pana dra Jarosława Chacińskiego stwierdzam, że posiada bardzo duże doświadczenie w każdym z wymienionych obszarów, a ponadto swoją aktywną postawą daje przykład wszechstronnego i kompetentnego pedagoga i twórcy życia muzycznego. Spełnia tym samym wymagania stawiane kandydatom starającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Ocena dzieła artystycznego

Pan dr Jarosław Chaciński przedstawił do oceny jako zrealizowane dzieło artystyczne, dwa projekty: autorski projekt edukacyjno-artystyczny – „**Poznajemy własną i inne kultury poprzez muzykę chóralną**” z utrwalonymi na **plycie DVD** chóralnymi wykonaniami wybranych utworów oraz międzynarodowy projekt badawczo-naukowy: „**Muzyka czterech kultur**”, który przeprowadzony w latach 2010-2012 i 2018-2019, był eksperymentem w zakresie nauczania muzyki wg autorskiego programu realizowanego w szkołach w Polsce, Niemczech i w Ukrainie.

Przedmiotem projektu „**Poznajemy własną i inne kultury poprzez muzykę chóralną**” są nagrania muzyki chóralnej oraz wokalnie-instrumentalnej, zaczerpnięte z kultury ukraińskiej, niemieckiej, polskiej i żydowskiej, opatrzone stosownym komentarzem wprowadzającym oraz omówieniem projektu i opisem utworów wchodzących w jej skład. Projekt posiada również rzetelnie przygotowaną przez Habilitanta metodologię z założeniami i wynikami przeprowadzonych badań pilotażowych w zakresie rozumienia przedstawionej muzyki i zaobserwowanych postaw odbiorców – młodzieży licealnej w Słupsku.

Indywidualnym wkładem Habilitanta w realizację projektu były szerokie działania, na które składały się: kierownictwo artystyczne projektu, stworzenie scenariusza, przygotowanie zespołów i dyrygowanie utworami wykonywanymi przez chór, a także sformułowanie komentarza słownego do zaprezentowanych utworów, zredagowanie książeczki, wreszcie przedstawienie założeń metodologicznych z narzędziami badań pilotażowych oraz zgromadzenie

wyników badań i ich wstępna ocena. Realizacja projektu trwała od maja 2022 r do października 2023 r.

Aby przedstawiony wyżej projekt mógł uzyskać tak szeroki i różnorodny wymiar artystyczno-dydaktyczny, niezbędnym okazało się być przeprowadzenie w latach 2010-2012 i 2018-2019 projektu, pn. „**Muzyka czterech kultur**” – eksperymentu, polegającego na nauczaniu muzyki w szkołach w Polsce, w Niemczech i w Ukrainie, którego pomysłodawcą, autorem i kierownikiem był dr Jarosław Chaciński. Projekt zrealizowano w szkołach ogólnokształcących: gimnazjum i szkole podstawowej w Słupsku, w ogólnokształcących szkołach średnich w Sumach i w Winnicy, w Ukrainie, w Polsko-Niemieckiej Szkole Spotkań i Dialogu im. Willy’ego Brandta w Warszawie oraz w gimnazjum w Verden w Niemczech. W realizacji projektu wzięło udział około 600 uczniów, którzy zostali poddani diagnostycznym testom badającym osiągnięcia i postawy względem kultur muzycznych wg skali Likerta. Wyniki tych badań opracował Habilitant w publikacjach, które ukazały się w języku angielskim, polskim, ukraińskim, niemieckim i czeskim, dzięki czemu stały się częścią dyskusji w przestrzeni międzynarodowej. Do przeprowadzenia projektu dr Jarosław Chaciński przygotował koncepcję z założeniami teoretycznymi oraz program z tematami, układem i scenariuszami zajęć. Uczestniczył w praktycznej realizacji lekcji: w gimnazjum w Słupsku i częściowo w szkołach ukraińskich w Winnicy i w Sumach. Kandydat jest również autorem narzędzi badawczych: testu osiągnięć, arkusza skali postaw oraz ankiety, którymi posłużył się w badaniach uczniów. Osobiście zbierał wyniki, które następnie zanalizował i opisał. W przygotowanej i przedstawionej dokumentacji można zapoznać się z wykazem publikacji (14 pozycji w polskich i zagranicznych monografiach), które są treściowo powiązane z projektem i przedstawiają założenia teoretyczne i wyniki z przeprowadzonych badań.

Jak podaje Habilitant: „Inspiracją do podjęcia się tematyki wielokulturowej były [...] doświadczenia [Kandydata] z wieloletniej pracy naukowej, ale również potrzeba stworzenia artystycznej przestrzeni reprezentowanej przez muzykę chóralną i zespół o strukturze międzykulturowej”. Pomysł wielokulturowego podejścia edukacyjno-artystycznego zaczerpnął Kandydat z doświadczeń innych krajów europejskich, a podstawy naukowe i artystyczne do swoich działań zaczął tworzyć na wiele lat przed przystąpieniem do projektów.

Zaprezentowane w projekcie „**Poznajemy własną i inne kultury poprzez muzykę chóralną**” nagranie jest zbiorem kilku utworów ukraińskich, które polscy chórzyci poznawali przy czynnym udziale chórzystów ukraińskich, rozszerzonym o dzieła innych kultur – niemieckiej i żydowskiej oraz jeden utwór polski. Wybrane pozycje powiązane są historycznym kontekstem kulturowym Europy Środkowo-Wschodniej i silną tożsamością kulturowo-narodową danego kraju. Wybrany przez Autora repertuar zaczerpnięty został z następujących obszarów tematycznych: muzyka ludowa stylizowana, muzyka religijno-liturgiczna, muzyka religijno-patriotyczna, hymn religijny i koncert wokalnie-instrumentalny, jako przykłady do szeroko rozumianego dialogu międzykulturowego. Aby utrwalone na płycie dzieła mogły służyć również jako pomoc dydaktyczna w pracy z młodzieżą, Autor przygotował metodyczne kompendium, zawierające reguły (wg niemieckiego pedagoga i muzykologa, prof. Wilfrieda Gruhna) dotyczące analizy, niezbędne do lepszego rozumienia utworów dla podstawowych typów słuchania muzyki. Przeprowadzona w opracowaniach analiza poszczególnych utworów

sporządzona została według ich podstawowej struktury: warstwy słownej, warstwy muzycznej i relacji słowno-muzycznych. Autor nie poprzestał jednak tylko na powyżej wskazanej analizie. W procesie zaznajamiania młodzieży z muzyką zawartą na płycie zastosował również liryczno-ekspresyjne odniesienia (wg Mieczysława Tomaszewskiego) oraz konteksty kulturowe, społeczne i historyczne, czyli aspekty wielo- i międzykulturowe. Zdaniem Habilitanta: „umiejętność oceny dzieła artystycznego, nie tylko jako zjawiska dźwiękowego, kieruje młodego człowieka do wytworzenia w sobie przekonania, że takie całościowe zrozumienie umożliwi jej pełniejsze przeżycie. Droga do tego celu osiągnięta jest poprzez wydobywanie dialogicznej funkcji muzyki i osiągnięcie stanów wtajemniczenia w jej istotę poprzez nieustanne multiplikowanie wewnętrznych aktów doświadczania tej sztuki. Jest to niezbędne do kształtowania się w wychowanku właściwych postaw do muzyki, empatii wobec innych ludzi i kultur, przybliżania się do nich, redukcji obciążających go do tej pory kulturowo-społecznych stereotypów”.

Na płycie zaprezentowano następujące utwory:

1. *Oj chyj to kin' stoit'* – popularna ludowa pieśń ukraińska w stylizacji artystycznej na chór mieszany w opracowaniu Anatolija Awdijewskiego
2. *Oj sywaja zozuleńka* – ukraińska pieśń ludowa opracowana na chór mieszany przez Mykołę Leontowycza
3. *Nowa radist' stała* – stylizowana pieśń ludowa w opracowaniu Kyryła Stecenki
4. *Otcze nasz (Ojczy nasz)* z Liturgii Jana Chryzostoma (Złotoustego) z muzyką Mykoły Leontowycza
5. *Boże welykij jedynij* – pieśń ukraińska skomponowana przez Mykołę Łysenkę
6. *Ein feste Burg ist unser Gott* – pieśń o modlitewnym charakterze z tekstem Marcina Lutera i muzyką Johanna Waltera
7. *In einem kühlen Grunde* – popularna niemiecka pieśń w opracowaniu na chór Maxa Regera
8. *In virtute tua* – kantata zespołowa na chór mieszany, dwoje skrzypiec i basso continuo z muzyką Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego
9. *Ose Szalom* Johna Leavitta – utwór na chór z małym zespołem akompaniującym, przykład religijnego nawiązania do kultury żydowskiej, napisany przez amerykańskiego kompozytora Johna Leavitta

Przedstawiony przez Habilitanta repertuar złożony z pieśni chóralnych i dzieł wokально-instrumentalnych, obejmuje ukraińskie i niemieckie pieśni ludowe w opracowaniach na chór mieszany, pieśni religijne i hymny a także dwa utwory z zespołami instrumentalnymi: kantatę G. G. Gorczyckiego i pieśń żydowską. Dzieła wykonuje międzykulturowy chór, złożony z polskich i ukraińskich studentów, przygotowanych i poprowadzonych przez dra Jarosława Chacińskiego. Wykonanie utworów cechuje się dużą dbałością o spójne i ciekawe brzmienie przy zachowaniu oryginalnych cech poszczególnych dzieł. Mankamentem wybranego repertuaru jest pominięcie w nim polskiej muzyki ludowej w opracowaniu na chór mieszany, która zajmuje poczesne miejsce w literaturze muzycznej. Jest to bardzo znaczący zakres muzyki polskiej, którego prezentacja, z całą pewnością dodałaby projektowi większego rozmachu. Ciekawe byłoby również, czego zabrakło, ukazanie i porównanie reprezentatywnych przykładów z poszczególnych obszarów literatury chóralnej każdej z omawianych kultur.

Przedstawiony w projekcie koncert edukacyjny z utworami muzycznymi zaczerpniętymi z różnych kultur, dopełniony komentarzem słownym przygotowanym i wypowiedzianym przez Autora, poddany został refleksjom dotyczącym oddziaływania prezentowanej muzyki na młodzież. Aby ukazać problematykę i odpowiedzieć na postawione pytania badawcze, Habilitant przeprowadził pilotażowe badania diagnozujące „efektywność projektu w procesie pogłębiania odbioru tej muzyki przez uczniów, aktywizowanie ich umiejętności słyszenia przejawiającej się w uważnej analizie różnych elementów utworów, a także uwrażliwienie na piękno artystyczne i pobudzenie emocji”. W przygotowanej metodologii badań (szczegółowo przedstawionej w dokumentacji), dr Chaciński sformułował kilka problemów, do których postawiono hipotezy, a do nich za pomocą wskaźników dookreślono zmienne. We wrześniu i październiku 2023 roku, w Liceum Ogólnokształcącym i Liceum Ekonomicznym w Słupsku za pomocą testu i skali postaw przebadano około 240 uczniów.

Według wstępnej analizy wyników przedstawionych przez dra Jarosława Chacińskiego, „młodzież reaguje emocjonalnie na słuchaną muzykę, wykazuje wobec niej podziw, chętnie wsluchuje się w poszczególne utwory projektu. Wykazuje postawę, którą możemy ocenić jako pożądaną w procesie uczenia się tak samych utworów, jak i ich kontekstów pozamuzycznych i kulturowych. Wykazuje przekonania o funkcjach muzyki, w tym pokłada duże nadzieje, że może ona propagować pokój na świecie. Jest świadoma jednak, że aby lepiej poznać przykłady ujęte w programie, należy podjąć trud uczenia się tak samego dzieła, jak i jej zakotwiczenia historyczno-kulturowego, we wszystkich gatunkach muzycznych i jej obszarach, szczególnie sztuki ludowej i religijnej”. Potwierdziła się więc hipoteza Autora o nadrzędnej roli słuchania muzyki chóralnej w sposób emocjonalno-wyobraźniowy nad analityczno-strukturalnym i interpretacyjnym, natomiast założenie o lepszej wiedzy i umiejętnościach słuchowych wobec własnej kultury muzycznej nad kulturami obcymi, nie potwierdziło się. W pozytywnych postawach wobec prezentowanej muzyki upatruje Habilitant nadzieję na potrzebę i możliwość „dalejszego kształcenia młodzieży w zakresie sztuki śpiewu chóralnego różnych kultur oraz wyposażenia jej w umiejętności lepszego rozumienia przy pomocy sprawnego warsztatu analitycznego i interpretacyjnego”.

Drugi z przedstawionych edukacyjnych projektów, pn. „**Muzyka Czterech Kultur**”, w skład którego wchodziła muzyka polska, niemiecka, ukraińska i żydowska, był efektem wieloletnich zainteresowań Kandydata problematyką edukacji wielo- i międzykulturowej, realizowanych głównie w szkołach krajów zachodnich, gdzie widoczne były znaczne napływy ludności imigranckiej. Dla potrzeb wyrównywania szans edukacyjno-artystycznych, przygotowywano programy edukacyjne z uwzględnieniem nowych kanonów kulturowych, w których wykorzystywano nieznane wcześniej dzieła muzyczne i obszary kultury artystycznej nowego miejsca pobytu. Wraz z potrzebą zapoznawania imigrantów z lokalną kulturą, rozpoznano możliwości poszerzania doświadczeń kulturowych, które otworzyły się przed miejscowymi uczniami. Zauważenie zaistniałych okoliczności poskutkowało powstaniem nowych, autorских programów nauczania muzyki. Autorem takiego programu, uwzględniającego wpływy sąsiednich krajów na kulturę polską i odwrotnie był dr Jarosław Chaciński. Na podstawie dotychczasowych, już wówczas znaczących obserwacji i doświadczeń, skonstruował program nauczania muzyki polskiej, niemieckiej i żydowskiej dla młodzieży w Polsce, Niemczech

i w Ukrainie. Głównymi przesłankami realizacji autorskiego programu było zbadanie jego efektów na terenie wskazanych państw w kontekście europejskiej koncepcji regionalnej, bliskości krajów oraz historycznych procesów tworzących wzajemne, wyraźne relacje i związki kulturowe. Wskazana grupa badawcza - uczniowie z wybranych wcześniej szkół, w momencie startu posiadali już pewną wiedzę na temat okoliczności kulturowych i historycznych nowego miejsca, prezentowali jednak często negatywne stereotypy myślenia o przedstawicielach tych kultur, które według założeń programu należało możliwie zredukować poprzez poznanie wartościowych dzieł muzycznych oraz muzyczną kulturę etniczną i religijną.

Do zbudowania nowego, międzykulturowego programu edukacyjno-artystycznego posłużyły Habilitantowi, m. in.: istniejące już zorientowane kulturowo programy edukacyjne, np. praca Jerzego Nikitorowicza „Kreowanie tożsamości dziecka. Wyzwania edukacji międzykulturowej”, programy edukacji muzycznej skupione wokół refleksji nad dziełem muzycznym własnej i innej kultury, np. koncepcje Theodora W. Adorno czy Karla Heinricha Ehrenfortha, programy dydaktyczne uwzględniające i wykorzystujące walory muzyki etnicznej, w tym prace Zoltana Kodaly'ego i Karola Szymanowskiego, hymny narodowe jako droga do poznania kultury własnej i innej, wreszcie muzyka religijna z pieśniami, religijnymi dziełami artystycznymi czy pieśniami historycznymi z wyraźnym nawiązaniem do kultury religijnej. W programie najistotniejszą okazała się być analiza struktury utworu, wykorzystująca zastosowanie warsztatu muzykologicznego i wiedzy kulturowo-historycznej, będącej wynikiem korelacji między podanymi przedmiotami. W celach i treściach program zakładał rozumienie historycznych i współczesnych relacji między wskazanymi narodami oraz poczucie wspólnoty europejskiej, również w zakresie artystycznego rozwoju sztuki muzycznej: od folkloru, przez jego stylizację, do dzieł posiadających wyraźny kontekst historyczno-kulturowy.

Szczegółowo opracowany program „**Muzyka czterech kultur**” zawierał cele, treści i metody (ze zwróceniem uwagi na inne elementy, np. przygotowanie realizujących program nauczycieli i wyposażenie sal), które ostatecznie i konsekwentnie poprzez poznanie wskazanych kultur z ich muzyką i sztuką, miały rozwinąć w młodym pokoleniu szacunek dla innych narodów. Wyjątkowość i wysoka wartość programu wynika z dbałości Autora o profesjonalny i rzetelny przebieg działań, począwszy od przygotowania szerokiego ale i wyczerpującego opracowania założeń i planu (w tym metodologii z planem eksperymentalnym), przez monitoring i udział w realizacji, do przedstawienia wyników badań i wniosków.

Z przedstawionych przez Habilitanta wniosków dowiadujemy się, że najlepsze wyniki w zakresie rozumienia muzyki własnej i innych narodów uzyskała młodzież w Ukrainie, który to wynik, należy tłumaczyć wysokim poziomem wiedzy i umiętności uczniów, wynikającym z kolei z faktu posiadania przez szkoły ukraińskie najbardziej efektywnego systemu edukacji muzycznej. Najlepsze rozumienie polskiej kultury przez Ukraińców, zdaniem dra Jarosława Chacińskiego, „można tłumaczyć bliskością obu naszych kultur w zakresie wspólnej historii i podobieństw języka”. Jeśli chodzi o rezultaty polskich uczniów, to najlepsze noty uzyskali oni na temat rozumienia muzycznej kultury europejskiej, na co z pewnością miała wpływ realizacja programów szkolnych, zorientowanych na proces europeizacji. Polscy uczniowie nie wykazywali natomiast zainteresowania muzyką ukraińską, mieli o niej niewielką wiedzę i nie potrafili

rozpoznać utworów tej kultury. Uczniowie niemieccy zaś, spośród omawianych kultur, najwięcej wiedzieli o kulturze polskiej.

W zakresie testów słuchowych, uczniowie z Niemiec uzyskali dość wysoki rezultat w kategorii muzyki europejskiej, natomiast na temat muzyki i kultury ukraińskiej wiedzieli niewiele. Muzyka żydowska była słabo rozpoznawalna przez wszystkich uczestniczących w badaniu uczniów, co tłumaczy się brakiem doświadczeń związanych z tą kulturą.

Przedstawiony przez Habilitanta projekt edukacyjny, z całą pewnością zyskałby na atrakcyjności poprzez pokazanie jeszcze innych, znaczących jego składowych, takich jak: konspekt czy scenariusz odbytych lekcji, nagrania zajęć prowadzonych z młodzieżą, czy wykaz realizowanego repertuaru. Wszystkie te elementy stworzyłyby pełniejszy obraz przeprowadzonych działań w niezwykle ciekawym obszarze pracy pedagogiczno-artystycznej z młodzieżą.

Z uzyskanych wyników dobitnie dowiadujemy się, że wszyscy uczniowie zdecydowanie preferują muzykę własnego narodu, dużo o niej wiedzą i z łatwością ją rozpoznają. Mimo wyraźnej dysproporcji między znajomością własnej i innych kultur, przypuszczać można, że realizacja odpowiednich, międzykulturowych programów nauczania muzyki, dystans ten zmniejszy.

Podsumowanie

Dr Jarosław Chaciński przedstawił dwa projekty, których zasięg i znaczenie z pewnością mają duże znaczenie dla rozwoju polskiej kultury i edukacji muzycznej. Realizowane wielowątkowo lecz w ścisłej korelacji, ukazują Habilitanta jako osobę uporządkowaną, kompetentną ale również kreatywną i twórczą. Godna podkreślenia i zauważenia jest potrzeba i umiejętność nawiązywania przez Kandydata międzynarodowych kontaktów. Jest to niezwykle cenne jeśli chodzi o pojęcie zagadnienia wielokulturowości i wymiany doświadczeń w tym zakresie. Wybrane przez dra Jarosława Chacińskiego dziedziny, którymi przez wiele lat się zajmował i w zakresie których działał, mają bardzo duże związki, dlatego też dotarcie do korzeni i zbadanie istoty problemów u źródła, było niezwykle cennym przedsięwzięciem.

Przedstawione dzieło dra Jarosława Chacińskiego jest zwieńczeniem jego wieloletniej pracy w zakresie badania i popularyzacji wielokulturowości. Dokonania Habilitanta nie dotyczą tylko obszaru artystycznego, ale w znacznej części, a może przede wszystkim, obszaru naukowego, który został zgromadzony podczas przygotowań i w trakcie realizacji różnych działań artystycznych, naukowych, dydaktycznych i organizacyjno-popularyzatorskich. Warte zauważenia jest pokaźna liczba publikacji i wystąpień dra Jarosława Chacińskiego, który budując fundament do podjęcia tematu, zgłębił wiele różnych kierunków, bezpośrednio lub pośrednio związanych z wielokulturowością. Wybrany, bardzo szeroki i różnorodny obszar badań, wymagał czasu, który ze spokojem poświęcił Kandydat na zbieranie i zgłębianie wiadomości i doświadczeń. Wiele lat konsekwentnej i wielopłaszczyznowej działalności Habilitanta, zaowocowało zbiorem spuścizny, która z całą pewnością posłuży kolejnym pokoleniom do prowadzenia nowych badań w tym zakresie.

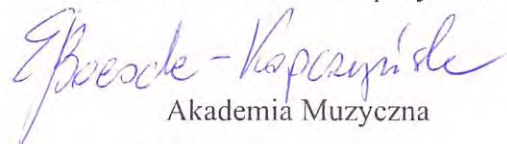
Konkluzja

Habilitant daje się poznać jako muzyk, naukowiec, pedagog i popularyzator muzyki, charakteryzujący się właściwymi cechami artystycznymi, dydaktycznymi i osobowościowymi, których suma przekłada się na jakość i wielkość podejmowanych działań. Przedstawione dzieło artystyczne oraz wielokierunkowy dorobek, są dowodem na niezwykle zaangażowanie, ale i pracowitość oraz kompetencje dra Jarosława Chacińskiego.

Na podstawie przedstawionej do oceny dokumentacji stwierdzam, że Kandydat posiada dorobek artystyczny, naukowy, dydaktyczny i organizacyjno-popularyzatorski, będący znaczącym wkładem w rozwój kultury muzycznej naszego kraju. Jego wieloletnie działania i dokonania o charakterze artystyczno-naukowym, zwieńczone przedstawionymi do oceny projektami artystyczno-edukacyjnymi, stanowią podstawę do pozytywnej oceny wniosku o nadanie dr Jarosławowi Chacińskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk muzycznych, spełniając oczekiwane w tym zakresie wymagania.

Niniejszym stwierdzam, że dorobek Pana dra Jarosława Chacińskiego spełnia w sposób pełny wymagania art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z dnia 30 sierpnia 2018 r. poz. 1668) i w związku z powyższym popieram Jego wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Dr hab. Ewelina Boesche-Kopczyńska

Akademia Muzyczna

im. Feliksa Nowowiejskiego

w Bydgoszczy